

НАХОДКА ОТ СИЛИКВИ ОТ НЕКРОПОЛА НА АВГУСТА ТРАЯНА

МАРИАНА МИНКОВА

Некрополът на Августа Траяна (II–IV век) е проучван в продължение на повече от 30 години. Изследвани са над 800 гроба. В значителна част от тях се откриват по една или няколко монети, поставяни на различни места при тялото на погребания, което е отражение на вярванията за живота след смъртта (Минкова 2005, 99). През 2004 г. по време на спасителни археологически проучвания, ръководени от Кр. Калчев, в гроб № 6 е открита находка от 15 силикви. Монетите са открити при таза на погребания, като е възможно да са били в торбичка, която е изтляла. Силиквите са от императорите: Констанций II (337–361) (1 бр.); Валентиниан I (364–375) (1бр.); Валент II (364–378) (7 бр.); Грациан (375–383) (5 бр.); неопределени (1 бр.).

В хронологичен порядък те обхващат един твърде кратък период от време, втората половина на IV-ти век, като най-ранната е на Констанций II (355–361), а най-късната на Грациан (378–383) (Таблица 1).

№ по ред	Император	Година на отсичане	Монетарница	ОБЩО
1.	Констанций II	355 – 361 г.	Неопределена	1
2.	Валентиниан I	364 – 367 г.	Константинопол	1
3.	Валент II	364 – 367 г.	Константинопол	1
4.	Валент II	367 – 375 г.	Антиохия	3
5.	Валент II	367 – 375 г.	-	2
6.	Валент II	375 – 378 г.	Константинопол	1
7.	Грациан	378 – 383 г.	Тесалоника	2
8.	Грациан	378 – 383 г.	Сисция	1
9.	Грациан	378 – 383 г.	-	2
10.	Неопределени			1
ОБЩО				15

Таблица 1. Находка от силикви от Некропола на Августа Траяна (гроб № 6)

През втората половина на IV-ти век от сребро се секат леки и тежки милиарензии (1/60 и 1/72 от либрата), аргентеуси – 1/96 от либрата и силикви, чието тегло към 397 г. се редуцира до 1.3г. Теоретичното тегло на силиквата е 2,4 г, което се определя от съотношението ѝ спрямо солида (1/24). Силиквите от некропола на Августа Траяна са със тегла сравнително близки до теоретичното тегло на силиквата, както се вижда от представения в края на публикацията каталог на находката. Изключение

е силиква на Валент II, сечена в Антиохия (кат. № 6), при която теглото е силно редуцирано до 1,4 г. Другите силикви, които са с по-ниско тегло от теоретичното, са предимно с липсващи части от ядрата на монетите (кат. № 8, 14), горели и с изтрети повърхности (кат. № 15) на което се дължи по-ниското им тегло.

Силиквите са сечени в същите монетни ателиета в които са сечени и бронзовите монетни емисии: Тесалоника, Антиохия, Константинопол, Сисция. От структурата на находката се вижда, че както и при бронзовите монети тук отново преобладават сечените в източните и столичните монетарници.

През IV-ти век се наблюдава обедняване на монетните типове в римското монетосечене, което може да се проследи и при представените в находката силикви. Преобладават монетните типове свързани с отбелязване на годишнини от провъзгласяването на съответните императори. Всички силикви от находката са свързани именно с такива събития.

Откриването на силикви при археологически проучвания е рядкост за територията на римска Тракия. Най-близък паралел на монетите от некропола на Августа Траяна са двете силикви и половинка от императорите Юлиан II и Констанций II, от публикуваната смесена по състав, късноантична колективна монетна находка (47 монети), произхождаща от тракийския могилен некропол Шипка – Шейново (Божкова 1998, 1, 56–61). Находката се датира в периода 324–363 г. Трите силикви са пробити и в лошо качество.

От проучения и публикуван нумизматичен материал, открит в някои сектори от територията на Августа Траяна не са известни единични находки на силикви. Монетите открити в некропола на Августа Траяна по номинали и вид са както следва :

I.Гръцки императорски монети – 35 екземпляра

II.Римски императорски монети – 176 екземпляра

ас	5 екз.
- сестерции	4 екз.
- дупондии	2 екз.
- фолиси	30 екз.
- антониниани	23 екз.
- центенионалиси	18 екз.
- АЕ 3	56 екз.
- АЕ 4	38 екз.

Значително по-богат е нумизматичният материал от силикви от територията на *Barbaricum*, земите на днешна Румъния (Moisil 2002). От 63 открити при археологически проучвания монети от

сребро, 9 са силикви. Едната е имитация, сечена при Констанций II. Откривани са предимно в некрополи, от типа Сантана де Муреш–Черняхов. Повечето от монетите (7 бр.) са открити във Влахия и Молдова. Колективните находки със силикви са малко и са главно от района на Олтения и Кампия Романа. Само една колективна находка е открита в района на Трансилвания. Големи находки със силикви открити през XIX-ти век, произхождащи от Сучидава (6 000 бр.), Зимниче (400 бр.), Каракал (3 000 бр.), са загубени във времето или претопени (Moisil 2002). От смесените колективни монетни находки известна е тази от Сибиу, открита през 1785 г. Тя включва златни украшения и монети, между които денар на Дидий Юлиан, както и силиква на Констанций II. На територията на Румъния се откриват значително количество имитативни силикви, като тази на Констанций II от типа VOT XXX MULTIS XXXX, открита в гроб с инхумация в некропола на Богданеш, Молдова.

Каталог на находката:

1. Констанций II 324–361 г. – вторият син на Константин Велики и Фауста

л: DNCONSTAN [.....}

Бюст на императора на дясно с двойна перлена диадема .
оп: Венец.

VOT

XXXX

Т. 2,0 г, Д. 20 мм

Инв.№ 4Сз 8209

Датировка: 355–361 г.

Литература: RIC, VIII.

2. Валентиниан I , Константинопол 364–375 г. – баща на Грациан

л: D N VALENTINI-ANVS P F AVG

Бюст на императора на дясно с двойна перлена диадема.
оп: Венец.

VOT

V

В отреза: •CONSA•

Т. 1,9 г, Д. 19 мм,

Инв.№ 4Сз 8210

Датировка: 364–367 г.

RIC IX, 13a.9.

3. Валент II, Константинополь 364–378 по-малкия брат на Валентиниан I

л: D N VALENS PF AVG

Бюст на императора на дясно с двойна перлена диадема.

оп: Венец

VOT

V

В отреза : С . Л

Т. 1,7 г, Д. 19 мм

Инв. №4Сз 8211

Датировка: 364–367 г.

RIC IX 13d 8.

4. Валент II, Константинополь

л: Бюст на императора на дясно с двойна перлена диадема.

D N VALENS PF AVG

оп: Венец.

VOT

XX

MULT

XXX

В отреза: CNCN

Т. 2,0 г, Д. 19 мм

Инв. №4Сз 8217

Датировка: 375–378 г.

RIC IX, 42.

5. Валент II, Антиохия, 367– 375 г.

л: D N VALENS [PER] F AVG

Бюст на императора на дясно с двойна перлена диадема.

оп: Венец

VOT

X

MULT

XX

В отреза : ANT *

Т. 2,1 г, Д. 19 мм

Инв. № 4Сз8212

Датировка: 367–375 г.

RIC IX 34(d).3.

6. Валент II, Антиохия, 367– 375 г.

л: D N VALENS PER F AVG

Бюст на императора на дясно с двойна перлена диадема.

оп: Венец

VOT
X
MULT
XX

В отреза: ANTI

Т. 1,4 г, Д. 19 мм

Инв.№ 4Сз 8213

Датировка: 367–375 г.

RIC IX 34b.8.

7. Валент II, Антиохия, 367– 375 г.

л: D N VALENS PER F AVG

Бюст на императора на дясно с двойна перлена диадема.

оп: Венец

VOT
X
MULT
XX

В отреза: ANT

Т. 1,9 г, Д. 19 мм, липсва част от монетата

Инв.№ 4Сз 8214

Датировка: 367–375 г.

RIC IX, 34b.

8. Валент II – 367–375 г.

л: D N VALENS [PER]F AVG

Бюст на императора на дясно с двойна перлена диадема.

оп: Венец

VOT
X
MULT
XX

В отреза:

Счупена

Т. 1,7 г, Д. 19 мм, липсва част от монетата

Инв.№ 4Сз8215

Датировка: 367–375 г.

9. Валент II

л: Бюст на императора на дясно с двойна перлена диадема

DN VALEN S PF AVG

оп: VOT

X
MULT
XV

Т. 2,0 г, Д. 19 мм
Инв. № 4Сз 8216

10. Грациан, Тесалоника – син на Валентиниан I

л: DN GRATIANUS PF AUG

Бюст на императора на дясно с двойна перлена диадема
оп: VOT

XV
MULT
XX

в отреза: Т христограм Е

Т. 2,1 г, Д. 18 мм

Инв. № 8219

Датировка: 378–383 г.

11. Грациан, Тесалоника

л: DN GRATIANUS PF AUG

Бюст на императора на дясно с двойна перлена диадема
оп: VOT

XV
MULT
XX

Т христограм Е

Т. 1,9 г, Д. 18 мм

Инв. № 4Сз 8220

Датировка: 378–383 г.

12. Грациан 367–383 г., Сисция

л: DN GRATIANUS PF AUG

Бюст на императора на дясно с двойна перлена диадема
оп: VOT

XV
MULT
XX

В отреза : SISCPS

Т. 1,6 г

Инв. № 4Сз 8218

Датировка: 378–383 г.

RIC IX 19b.2.

13. Грациан 367– 383 г.

л: DN GRATIANUS PF AUG

Бюст на императора на дясно с двойна перлена диадема
оп: VOT

XV

MULT

XX

Т. 2,2 г, Д. 19 мм

Инв. № 4Сз 8221

Датировка: 378–383 г.

14. Грациан

DN GRATIANUS PF AUG

V[OT]

X

[MULT]

[....]

Т. 1,3 г, Д. 18 мм, липсва част от монетата

Инв. № 8222

15. IV-ти век /горяла /

л: Бюст на императора на дясно с двойна перлена диадема

оп:VOT

XX

Т. 1,1 г, Д. 18 мм.

Инв. № 8223

ЛИТЕРАТУРА:

Божкова 1998: Б. Божкова. Късноантична колективна монетна находка от тракийския некропол Шипка–Шейново. – Нумизматика и сфрагистика, V, 1998, 1, 56–61.

Минкова 2005: М. Минкова Нумизматичен материал от северозападния район на некропола на Августа Траяна. – В: Монетите и банкнотите възможни прочити. Юбилеен сборник в чест на Христо Харитонов (П. Владкова, Г. Чоухаджиева, В. Мартинова Ред.). В. Търново 2005, 99–106.

Moisil 2002: Delia Moisil. The Danube *Limes* and the *Barbaricum* (294–498 A.D.). – *Histoire & Mesure*, XVII-3/4, 79–120.

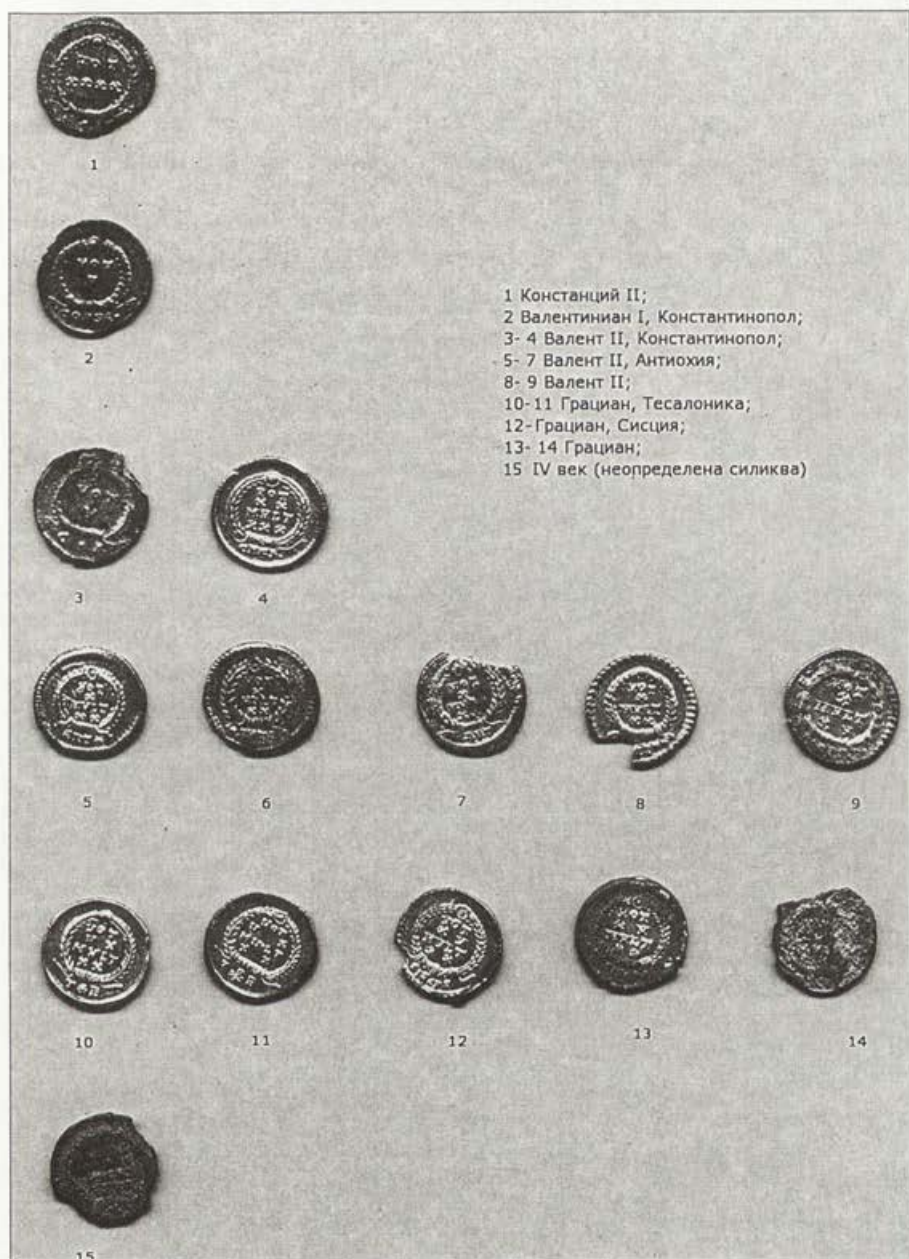
Moisil 2003: Delia Moisil, Un grand trésor de siliques découvert au XIXe siècles dans le département de Romanați (Roumanie), – In: Cahiers Numismatique, 156, June 2003, 41–56.

RIC: J. P. C. Kent. The Roman Imperial Coinage ,VIII. London.1981.

RIC: Roman Imperial Coinage ,volume IX. Valentinian I to Theodosius I. 1951 .

Обр 1. *Находка от силикви от Некропола на Августа Траяна (аверси)*

Обр 2. Находка от силикви от Некропола на Августа Траяна (реверси)

SILIQVAS FIND FROM THE NECROPOLIS OF AUGUSTA TRAIANA

MARIANA MINKOVA

(Summary)

The author presents 15 siliquas found in the grave of the southwest part of Augusta Traiana necropolis, from the following emperors: Constantius II (1), Valentinianus I /Constantinopolis (1), Valent II/ Constantinopolis (2), Valent II/ Antiochia (3), Valent II/ unidentifcyted mint (2), Gratianus / Thessalonika (2), Gratianus/ Siscia (1), Gratianus (2), unidentifcyted (1).